

УДК 351:342.9:314.15(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.5>*О. В. Галуцько*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Україна, як країна, що переживає складний період соціально-економічних трансформацій і політичних змін, є не лише учасником, але й об'єктом численних міграційних рухів. Важливим аспектом цієї ситуації є необхідність ефективного публічного адміністрування міграційними процесами, що включає як регулювання в'їзду та виїзду громадян, так і інтеграцію мігрантів у соціальне та економічне життя країни. Аналіз міграційних процесів в Україні є надзвичайно актуальним з огляду на кілька чинників. По-перше, це пов'язано з історичними і сучасними викликами, такими як збройний, що спричинив масовий потік внутрішньо переміщених осіб. По-друге, євроінтеграційні прагнення України вимагають приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними стандартами, включаючи питання міграції. По-третє, зростаюча роль України як транзитної країни для мігрантів з інших регіонів світу, особливо з Азії та Африки, вимагає нових підходів до управління міграційними потоками. Значна увага також приділяється формуванню та реалізації міграційної політики, яка включає систему правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів. Враховуючи сучасні виклики та тенденції міграції, ефективне публічне адміністрування міграційних процесів є важливим аспектом забезпечення національної безпеки та соціально-економічного розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням пов'язаних з міграційними процесами свою увагу приділяли такі науковці, як В. Б. Авер'янов, М. А. Баламуш, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, Н. П. Бортник, В. Д. Гавловський, В. М. Галуцько, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, В. І. Демченко, Є. В. Додін, С. С. Єсімов, Р. А. Калюжний, А. П. Комзюк, С. В. Ківалов, В. В. Коваленко, Л. В. Коваль, С. Ф. Константінов, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. І. Курило, М. В. Лошицький, Н. С. Мороз, А. В. Новіченко, В. І. Олефір, О. І. Остапенко, В. П. Петков, Ю. І. Римаренко, В. І. Терещенко, В. О. Шамрай, В. К. Шкарупа та ряд інших вчених, але переважна більшість із них досліджували міграційні процеси, які відбуваються в Україні.

Мета статті полягає в тому щоб дослідити та проаналізувати окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Ефективне публічне адміністрування міграційних процесів є важливим аспектом забезпечення національної безпеки та соціально-економічного розвитку України. Ефективне управління міграційними процесами сприятиме інтеграції мігрантів у суспільство, що, своєю чергою, підвищить соціальну стабільність і економічний добробут країни. Існує багато причин мігра-

ції, проте саме для населення України, що опинилося у зоні розв'язаних російською федерацією бойових дій, міграція стала вимушеною. проблемні питання, які виникають під час міграції, є майже однаковими як в Україні так і Європейських державах та потребують значного доопрацювання як на законодавчому рівні так і в соціальному напрямку, який необхідно проводити при тісній взаємодії всіх держав та прийняті єдиного підходу до їх вирішення [1].

В Україні планом дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для громадян України, який було розроблено та започатковано згідно з Комунікацією Європейської Комісії від 1 вересня 2005 року «Про міграцію та розвиток» (COM2005/390) з метою збору інформації щодо ситуації у сферах, пов'язаних з міграційним контролем, передбачалося забезпечити постійний моніторинг міграційної ситуації в Україні шляхом створення та регулярного оновлення «Міграційного профілю». Крім безпосередньо міграційної, збирається та аналізується також інформація в усіх сферах соціального життя, які можуть впливати на міграційні процеси, включно про ринки праці, рівень добробуту населення, освіти, стан боротьби зі злочинністю, охорону громадського порядку тощо. Збір здійснювався державами-членами ЄС, країн постачання нелегальних мігрантів до Європи та транзитних країн (всього 50 країн). На підставі аналізу зібраної інформації було підготовлено проект міграційного профілю України, який був затверджений під час чергової Європейської міністерської конференції з питань міграції у жовтні 2011 року. З 2014 року Державна міграційна служба України самостійно за власної ініціативи здійснює збір, узагальнення та аналіз статистичної інформації з усіх сфер діяльності, які можуть впливати на стан міграційних процесів у державі [2].

Система публічне адміністрування у сфері протидії нелегальній міграції включає управлінську діяльність на всіх рівнях держави. Ефективність функціонування механізму протидії нелегальній міграції залежить від органів державної влади, які наділені владними повноваженнями, діють на підставі визначених норм законодавства, в управлінській діяльності використовують механізми взаємодії з метою досягнення стратегічних цілей держави. ДМС забезпечує реалізацію міграційної політики самостійно й у взаємозв'язку з іншими органами державної влади, що вимагає вдосконалення і створення нових механізмів взаємодії органів ДМС з органами влади, спрямованих на забезпечення національних інтересів і національної безпеки України [3].

Міграційні процеси є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку кожної європейської країни. Інтенсивність міграції населення залежить не тільки від економічних факторів, але в багатьох випадках викликана непередбаченими обставинами. Стан міграційних процесів в Україні суттєво залежить від коливань рівня життя населення та інтенсивності збройного конфлікту на території нашої країни [4]. Науковець, О. Малиновська зазначила, що міграційна політика це система правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів з позицій міграційних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної й економічної структури [5].

Ряд науковців, зазначали, що адміністративно-правові відносини у сфері міграції – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, що складаються у ході здійснення публічного управління міграційними процесами. Учасниками виступають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, релігійні організації, іноземні організації, українські громадяни і іноземці, особи, які мають спеціальний адміністративно-правовий статус (внутрішньо переміщені особи, біженці) [6]. Забезпечувальне публічне адміністрування, що пов'язане із забезпеченням нормального (повноцінного) існування приватних осіб і відповідно спрямовується на вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням населення водою, електрикою, газом; наданням інформаційних, освітніх послуг тощо. Сюди можна віднести також діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо розбудови об'єктів інфраструктури (автомобільні шляхи, парки, спортивні споруди тощо) [7, с. 38]. Саме визначення публічне адміністрування (англ. «public management») – це регламентована законами та іншими правовими актами, діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що спрямована на: прийняття адміністративних рішень; надання адміністративних послуг; здійснення внутрішнього адміністрування суб'єкта публічного адміністрування [8].

Діяльність суб'єктів у сфері міграції мають певну специфіку. Так, до структури Міністерства внутрішніх справ входить Державна міграційна служба України, яка відноситься до органів виконавчої влади та здійснює реалізацію державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Окрім того, в системі МВС діє управління взаємодії з Державною міграційною службою України. Всі питання вирішуються і координуються Міністром внутрішніх справ. Окрім того, в МВС створено Єдину інформаційно-аналітичну систему управління міграційними процесами, як функціональної підсистеми єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ. Система забезпечує електронну інформаційну взаємодію між суб'єктами Реєстру та суб'єктами НСБВІ з метою реалізації державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, та оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також сприяє вдосконаленню системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини, та є функціональною підсистемою ЄІС МВС (далі – ФП ЄІС МВС). Слід зазначити, що до суб'єктів, які надають відповідні адміністративні послуги слід віднести і державне підприємство «Документ», що належить до сфери управління ДМС, яке як технічний адміністратор є уповноваженим самостійним структурним підрозділом апарату ДМС. Він здійснює: збереження інформації; визначає порядок управління інформаційною безпекою, політики та підходів до управління ризиками; веде облік користувачів ЄІАС УМП та надання їм доступу

до інформації, що обробляється в ЄІАС УМП; здійснює захист інформації від несанкціонованого доступу, знищення, модифікації та блокування доступу до неї шляхом здійснення організаційних і технічних заходів, упровадження засобів та методів технічного захисту інформації; інші суб'єкти, посвідчують особу чи її спеціальний статус», яким у встановленому порядку надано право доступу до інформації, що обробляється в ЄІАС УМП [9].

Враховуючи різноманітні наукові погляди на проблематику публічного адміністрування міграційних процесів в Україні, можна зробити наступні висновки: моніторинг міграційних процесів: Згідно з Планом дій щодо лібералізації візового режиму з ЄС, міграційна ситуація в Україні постійно моніториться, що дозволяє об'єктивно оцінювати стан міграції та приймати відповідні рішення на основі отриманих даних. Це підкреслює важливість інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами, яка сприяє вдосконаленню державного управління та реалізації прав людини. Адміністративно-правові відносини у сфері міграції мають особливості, які дозволяють відмежовувати їх від інших правовідносин. Система державного управління включає управлінську діяльність на всіх рівнях держави, що забезпечує реалізацію міграційної політики у співпраці з іншими органами державної влади. Це підкреслює важливість створення нових механізмів взаємодії для забезпечення національних інтересів та безпеки. Адміністративно-правові відносини у сфері міграції мають особливості, які дозволяють відмежовувати їх від інших правовідносин. Це підкреслює важливість створення нових механізмів взаємодії для забезпечення національних інтересів та безпеки.

Висновки. Отже, удосконалення публічного адміністрування міграційними процесами в Україні є важливим завданням, яке вимагає всебічного підходу та комплексної реалізації різноманітних заходів. Це дозволить забезпечити належний рівень захисту прав мігрантів, сприяти їхній інтеграції у суспільство та підвищити ефективність державного управління у сфері міграції. Ефективне публічне адміністрування міграційних процесів в Україні вимагає комплексного підходу, що включає постійний моніторинг, чітке правове регулювання, ефективну взаємодію між державними органами та реалізацію системних заходів щодо підтримки прав мігрантів.

Література

1. Галунько В.М. Проблемні питання вимушеної міграції українців умовах воєнного стану. *Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie* 18. 2023. С. 99–107.
2. Міграційний профіль. Офіційний сайт державної міграційної служби України. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>
3. Мартянова Р.А., Балуєва О.В. Міграційна політика як одна із форм державного управління у сфері протидії нелегальній міграції. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Випуск 22. 2021. С. 90–95.
4. Токар В. М. Гбур З. В. Аналіз показників міграції населення: внутрішня та зовнішня. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. Випуск 7. 2023. URL. <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-7-02-11/2023-7-02-11>
5. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.

6. Бортник Н.П., Дубинський О.Ю., Бараненко Д.В. Адміністративно-правові відносини у сфері міграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2022. С. 280–283. URL: http://lsej.org.ua/3_2022/65.pdf

7. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право : Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. Київ : *Vaite*, 2014. 376 с.

8. Адміністративне право : навч. посіб. / Гонтар З. Г., Купчак М. Я., Харчук А. І. Львів : *СПЛОМ*, 2019. 172 с.

9. Положення про Єдину інформаційно-аналітичну систему управління міграційними процесами. Затверджене Наказом МВС України від 4 жовтня 2023 р. № 811. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1814-23#Text>

Анотація

Галуцько О. В. Окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. – Стаття.

В статті досліджено окремі аспекти публічного адміністрування міграційних процесів в Україні. Україна, як країна, що переживає складний період соціально-економічних трансформацій і політичних змін, є не лише учасником, але й об'єктом численних міграційних рухів. Важливим аспектом цієї ситуації є необхідність ефективного публічного адміністрування міграційними процесами, що включає як регулювання в'їзду та виїзду громадян, так і інтеграцію мігрантів у соціальне та економічне життя країни. Дослідження міграційних процесів в Україні є надзвичайно актуальним з огляду на кілька чинників. По-перше, це пов'язано з історичними і сучасними викликами, такими як збройний, що спричинив масовий потік внутрішньо переміщених осіб. По-друге, євроінтеграційні прагнення України вимагають приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними стандартами, включаючи питання міграції. По-третє, зростаюча роль України як транзитної країни для мігрантів з інших регіонів світу, особливо з Азії та Африки, вимагає нових підходів до управління міграційними потоками. Значна увага також приділяється формуванню та реалізації міграційної політики, яка включає систему правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів. Враховуючи сучасні виклики та тенденції міграції, ефективне публічне адміністрування міграційних процесів є важливим аспектом забезпечення національної безпеки та соціально-економічного розвитку України. Визначено, що удосконалення публічного адміністрування міграційними процесами в Україні є важливим завданням, яке вимагає всебічного підходу та комплексної реалізації різноманітних заходів. Це дозволить забезпечити належний рівень захисту прав мігрантів, сприяти їхній інтеграції у суспільство та підвищити ефективність державного управління у сфері міграції. Ефективне публічне адміністрування міграційних процесів в Україні вимагає комплексного підходу, що включає постійний моніторинг, чітке правове регулювання, ефективну взаємодію між державними органами та реалізацію системних заходів щодо підтримки прав мігрантів.

Ключові слова: адміністративний орган публічне адміністрування, міграційні процеси, імміграція, міграція, міжнародно-правові стандарти.

Summary

Halunco O. V. Certain aspects of public administration of migration processes in Ukraine. – Article.

The article examines certain aspects of the public administration of migration processes in Ukraine. Ukraine, as a country going through a difficult period of socio-economic transformations and political changes, is not only a participant, but also an object of numerous migration movements. An important aspect of this situation is the need for effective public administration of migration processes, which includes both the regulation of entry and exit of citizens, and the integration of migrants into the social and economic life of the country. The study of migration processes in Ukraine is extremely relevant due to several factors. First, it is related to historical and contemporary challenges, such as armed conflict, which has caused a massive flow of internally displaced persons. Secondly, Ukraine's European integration aspirations require bringing national legislation into line with international standards, including migration issues. Thirdly, the growing role of Ukraine as a transit country for migrants from other regions of the world, especially from Asia and Africa, requires new approaches to managing migration flows. Considerable attention is also paid to the formation and implementation of migration policy, which includes a system of legal, financial, administrative and organizational measures of the state and non-state institutions to regulate migration processes. Considering the modern challenges and trends of migration, effective public administration

of migration processes is an important aspect of ensuring national security and socio-economic development of Ukraine. It was determined that the improvement of public administration of migration processes in Ukraine is an important task that requires a comprehensive approach and comprehensive implementation of various measures. This will ensure the proper level of protection of migrants' rights, promote their integration into society and increase the efficiency of state management in the field of migration. Effective public administration of migration processes in Ukraine requires a comprehensive approach, which includes constant monitoring, clear legal regulation, effective interaction between state bodies and the implementation of systemic measures to support migrants' rights.

Key words: administrative body, public administration, migration processes, immigration, migration, international legal standards.